

ФОРМУВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ ДИТИНИ ДО НАВЧАННЯ

Часто батьки, а іноді й учителі, вважають основними показниками готовності до школи ознайомлення дитини з літерами, вміння читати, рахувати, знання віршів та пісень. Однак дослідження показують, що це мало впливає на успішність навчання. Відсутність цих умінь не потребує спеціальної індивідуальної роботи з дитиною, оскільки їх формування передбачається програмою та методикою навчання. Психологічна готовність до школи — це такий рівень психічного розвитку дитини, який створює умови для успішного опанування навчальної діяльності.

Компоненти психологічної готовності:

- мотиваційний;
- інтелектуальний;
- вольовий;
- емоційний;
- особистісний.

Мотиваційний компонент відображає бажання чи небажання дитини навчатися. Він дуже важливий, бо від нього залежить входження дитини в нову для неї діяльність, яка відрізняється від ігрової своєю обов'язковістю, розумовим напруженням, необхідністю подолання труднощів тощо. Розрізняють внутрішні, або пізнавальні, мотиви учіння, що характеризуються потребою в інтелектуальній активності, пізнавальним інтересом; і зовнішні, або соціальні, що виявляються в бажанні займатися суспільно значущою діяльністю, у ставленні до вчителя як до представника суспільства, авторитет якого є бездоганим.

Про наявність внутрішньої позиції учня можна говорити, якщо дитина:

- ставиться до вступу до школи та до перебування в ній позитивно, навіть в умовах необов'язкового відвідування школи прагне занять специфічно шкільного змісту;
- виявляє особливий інтерес до нового, власне шкільного змісту занять, віддає перевагу урокам грамоти та лічби, а не заняттям дошкільного типу

(малювання, співи, фізкультура тощо), має належне уявлення про підготовку до школи;

- відмовляється від характерної для дошкільного дитинства організації діяльності та поведінки (віддає перевагу колективним класним заняттям, а не індивідуальному навчанню вдома; позитивно ставиться до загальноприйнятих норм поведінки (дисципліни));

- віддає перевагу традиційному для навчальних закладів способу виявлення рівня її досягнень (оцінка) перед іншими видами заохочення, характерними для безпосередньо-особистісних відносин (солодощі, подарунки);

- визнає авторитет учителя.

Інтелектуальний компонент готовності дитини до школи передбачає:

- обізнаність, яка характеризується обсягом знань про навколишній світ: живу й неживу природу, деякі соціальні явища тощо;

- рівень розвитку пізнавальної сфери, що визначається диференційованістю (перцептивною зрілістю), довільною концентрацією уваги, аналітичним мисленням (здатністю розуміти суттєві ознаки і зв'язки між явищами), раціональним підходом до дійсності (відносним послабленням значення уяви), логічним запам'ятовуванням.

Вольовий компонент виявляється в умінні керувати своєю поведінкою, у певному рівні розвитку довільності пізнавальних процесів.

Навчання в школі потребує довільного сприймання, тобто вміння не тільки слухати, а й чути вчителя, товаришів, довільного запам'ятовування й відтворення, вміння довільно виконувати дії, робити не тільки те, що цікаво, а й те, що потрібно, доводити розпочату справу до кінця.

Емоційний компонент готовності виявляється в тому, що дитина іде до школи із задоволенням, радістю, довірою. Ці переживання роблять її відкритою для контактів з учителем, новими товаришами, підтримують впевненість у собі, прагнення знайти своє місце серед однолітків. Важливим моментом емоційної готовності є переживання, пов'язані з самою навчальною діяльністю та її першими результатами.

Особистісний компонент готовності передбачає кілька показників:

- Самооцінка дитини шестирічного віку. До початку навчання в школі у дитини має бути сформована адекватна самооцінка. Самооцінка визначає характер ставлення до різних видів діяльності, впливає на взаємини з однолітками, вчителем, стимулює або затримує просування школяра в навчальній діяльності.

Наприкінці дошкільного віку дитина прагне узгодженості свого ставлення і оцінки оточення з оцінками і ставленням дорослого. Самооцінка значною мірою визначає рівень активності особистості. Діти з високою самооцінкою почуваються в класі більш упевнено, сміливо, активно виявляють свої інтереси, ставлять перед собою вищу мету.

- Навички спілкування, комунікабельність:

- сформованість у дитини ставлення до вчителя як до дорослого, який володіє особливими соціальними функціями;

- розвиток необхідних форм спілкування з однолітками (уміння встановлювати рівноправні стосунки тощо).

Навички спілкування дитини з дорослим дуже важливі, але цього недостатньо для формування комунікабельності. Вони повинні доповнюватись розвитком уміння спілкуватись, взаємодіяти з ровесниками. Спілкування з однолітками сприяє успішній адаптації в дитячому колективі, допомагає налагоджувати стосунки, зважаючи на думку оточення, без прагнення зайняти кращі ролі з використанням залякування, погроз, конфліктів.

Отже, готовність дитини до школи, її майбутній успіх тісно пов'язані з тим, як вона ставиться до школи наскільки контактує з однолітками з дорослими, як поводитьься в конфліктній ситуації.